

Psykisk vold i nære relationer

Sarah Bøgelund Dokkedahl
Adjunkt hos Syddansk Universitet
Cand.psych., Ph.d.

Videnscenter for Psykotraumatologi, THRIVE

Indhold

Fordomme om psykisk vold

Socialfaglig definition

Omfang af psykisk vold i Danmark

Voldens dynamikker

Risikofaktorer fra danske undersøgelser

Strafferetlig definition

Konsekvenser ved psykisk vold

Tegn på at en person er udsat for psykisk vold

Fordomme om psykisk vold

De tre mest almindelige fordomme om psykisk vold:

1. *Der er en grad af psykisk vold i alle forhold*
2. *Psykisk vold er mindre alvorligt end andre former for partnervold*
3. *Det er lettere at bryde med psykisk vold end fysisk og seksuel vold*

Den socialfaglige definition

Psykisk vold i nære relationer er gentagne handlinger, som nedgør, ydmyger, krænker, manipulerer, truer eller isolerer. Handlingerne kan ske i affekt eller være planlagte og have til formål at kontrollere eller begrænse den voldsudsattes livsudfoldelse.

()

Danske tal

SHILD – Survey of Health, Impairment and Living conditions in Denmark

→ Ca. 82.000 kvinder og 43.000 danske mænd har det seneste år været udsat for partnervold

→ 4.5% af kvinder

→ 2.4 % af mænd

Tabel 3.1 Forekomst af forskellige partnervoldsformer i 2020, som kvinder og mænd i alderen 16-64 år har oplevet inden for det seneste år. Procent.

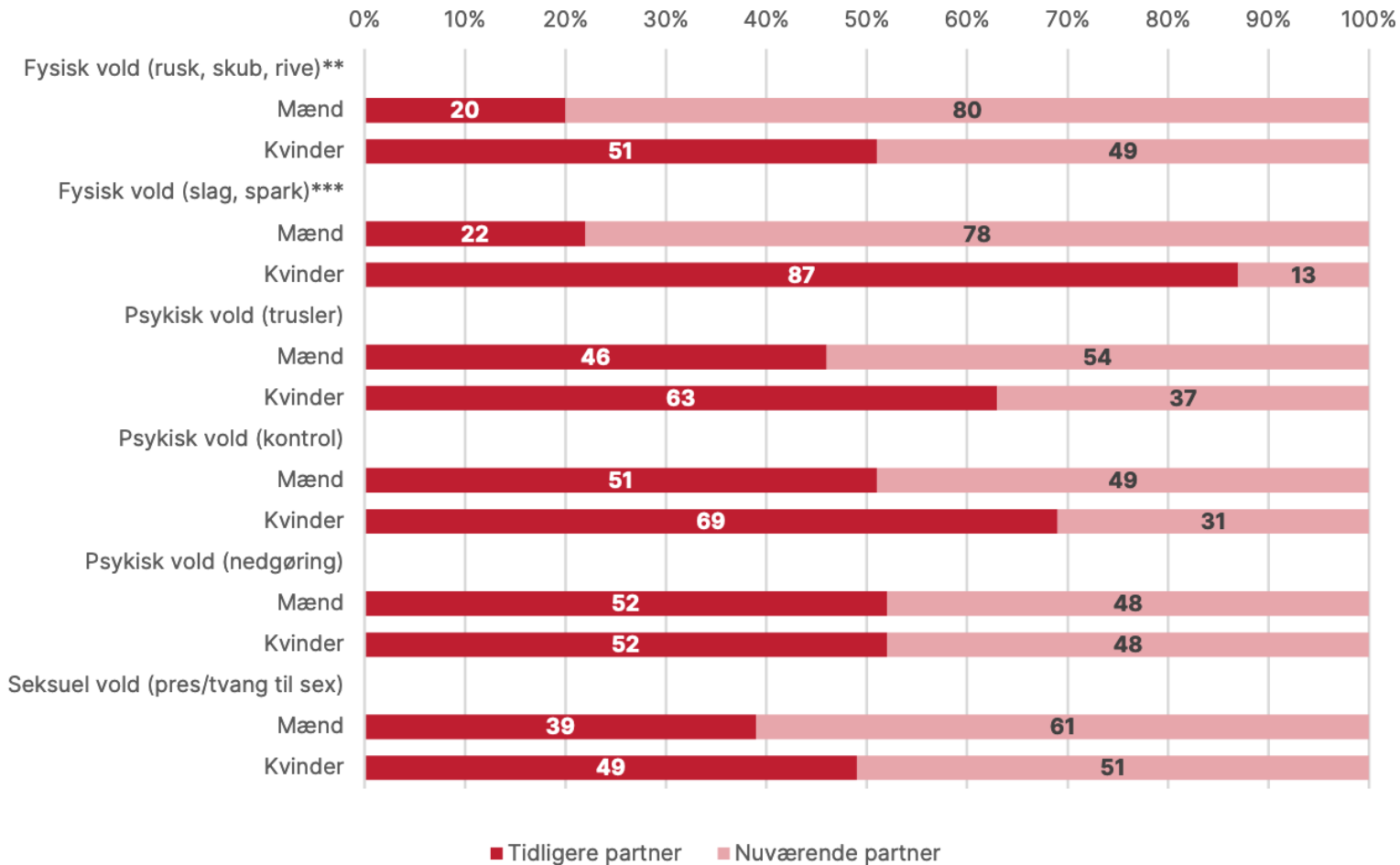
	Mænd	Kvinder	I alt	Signifikans-test for kønsforskel
<i>Voldsofferperspektivet: Udsat for forskellige former for partnervold</i>				
Udsat for fysisk partnervold (samlet)	0,6	1,2	0,9	p<0,01
- Rusket, skubbet, revet i håret	0,4	1,1	0,8	p<0,001
- Slået, sparket	0,4	0,4	0,4	Insig.
Udsat for psykisk partnervold (samlet)	1,9	3,9	2,9	p<0,001
- Trusler	0,3	1,0	0,6	p<0,001
- Nedgøring	1,2	3,2	2,2	p<0,001
- Kontrol	0,8	0,7	0,7	Insig.
Udsat for økonomisk partnervold	-	0,2	-	-
Presset/tvunget til sex/samleje af (eks)partner (seksuel partnervold)	0,4	1,0	0,7	p<0,001
<i>Voldsudøversperspektiv</i>				
Har selv udøvet fysisk partnervold	0,3	0,5	0,4	Insig.

Anm.: N (mænd)= 7.918, N (kvinder)= 9.925

Note: Der er få mænd, der har oplevet økonomisk partnervold (n<5), derfor afrapporterer vi ikke andelen.

Kilde: VIVEs data fra SHILD (Survey of Health, Impairment and Living conditions in Denmark), 2020.

Figur 3.1 Procentdel af den partnervold, som opleves, der er begået af en nuværende hhv. tidligere partner. Opgjort efter voldsformer og de voldsudsattes køn.

Anm.: N (mænd udsat for partnervold i alt)= 157 (for de enkelte voldsformer varierer antallet mellem 19 og 86), N (kvinder udsat for partnervold i alt)= 395 (for de enkelte voldsformer varierer antallet mellem 27 og 292)
 *** p < 0,001, ** p < 0,01, * p < 0,05, NS=ikke statistisk signifikant.

Kilde: VIVEs data fra SHILD (Survey of Health, Impairment and Living conditions in Denmark), 2020.

Undersøgelse af psykisk partnervold (DK)

Har du inden for det sidste år oplevet, at en person har truet dig med vold?

Har du inden for det sidste år oplevet, at en person har nedværdiget eller ydmyget dig, latterliggjort dig, kritiseret dig konstant eller kaldt dig øgenavne?

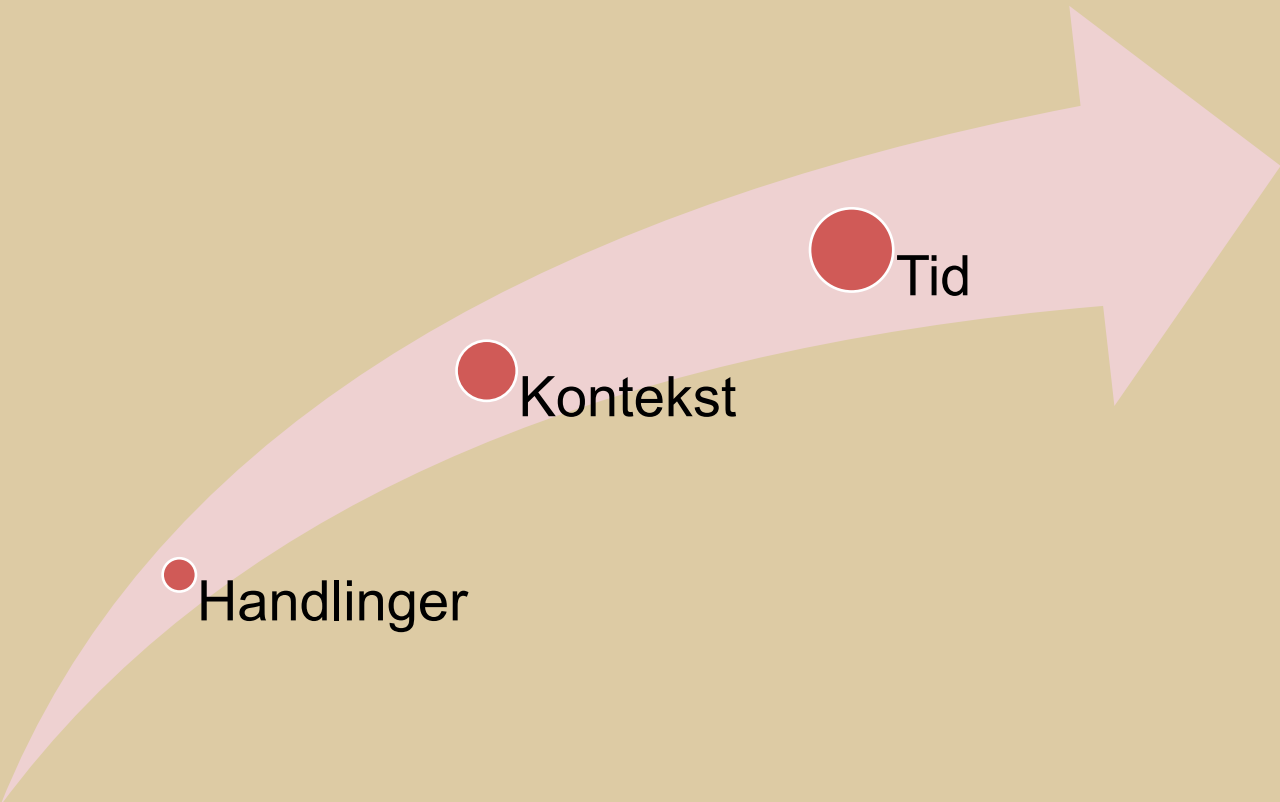

Har du inden for det sidste år oplevet, at en person har forbudt dig at have kontakt med din familie/venner, forhindret dig i at forlade hjemmet, eller i urimelig grad har insisteret på at få vide, hvad du foretager dig?

Måden hvorpå vi vurderer og forstår psykisk vold

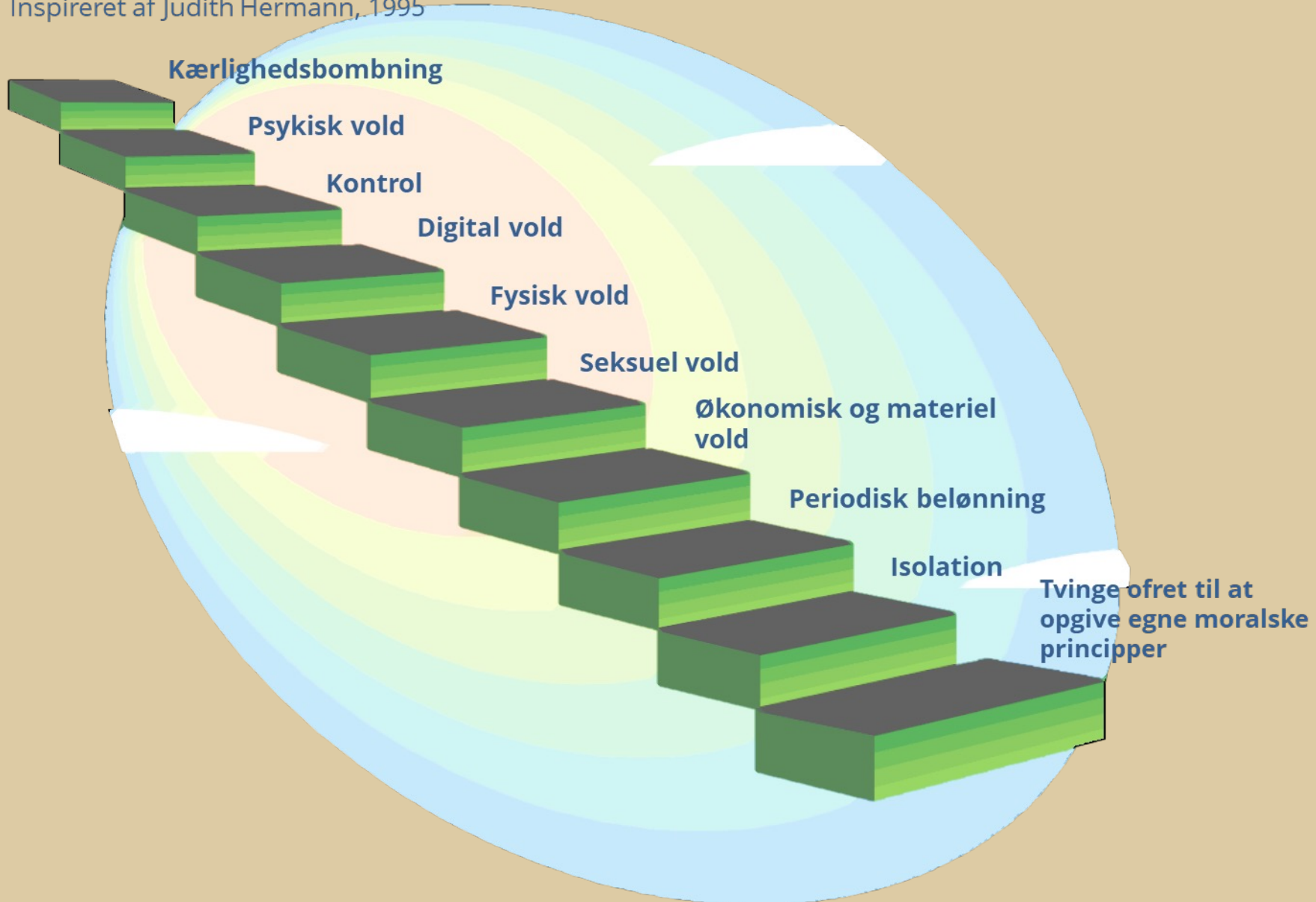
1. Konteksten hvori det sker
2. Rækkefølgen hvorved det sker
3. Hvorvidt det bliver opfattet som voldeligt

→ Der er tale om psykisk vold, når krænkelserne bliver systematiske og adfærden sker i et forsøg på at manipulere og kontrollere den anden

Voldstrappen

Af Karen Ghoula, Mødrehjælpen
Inspireret af Judith Hermann, 1995

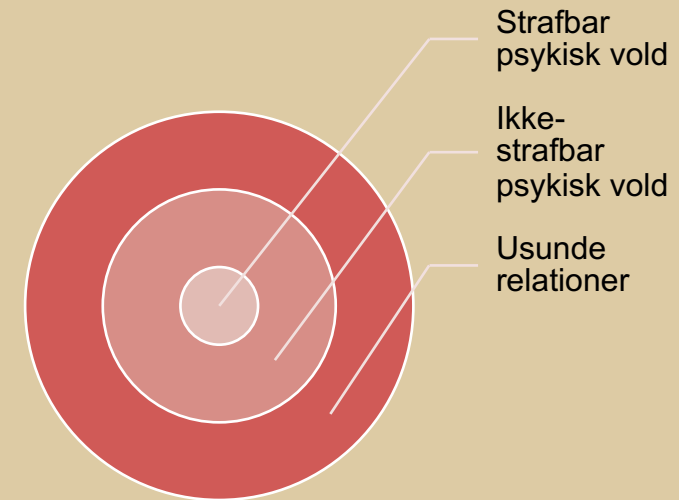

Psykisk vold på et spektrum

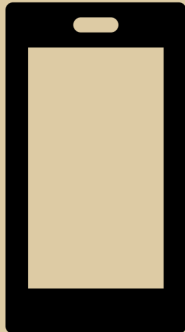
Den strafferetlige definition

§243

>>Den, som tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand eller tidligere har haft en sådan tilknytning til husstanden, og som gentagne gange over en periode udsætter den anden for groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden, straffes for psykisk vold med bøde eller fængsel indtil 3 år.<<

Cyber vold

- Overvågning af sociale medier
- Tracking af den udsattes færden
- Overdreven kontakt gennem opkald, sms, mails, MobilePay, el.lign..
- Falske profiler
- Online trusler
- Chikane af venner og familie

- Cyber vold er en af vores tids største udfordringer i forbindelse med partnervold
- Vanskeliggør muligheden for at bryde med volden
- Komplicerer krisecenterindsatsen

Reviktimisering i familieretssystemet

- Familieretssystemet og domstolene har den vanskelige opgave at afgøre, hvornår en skilsmisse eller samværsager er "højkonflikt" og hvornår der er tale om vold
- Obligatoriske møder med voldsudøveren kan føre til *reviktimisering*
- Uforstående og kritiske sagsbehandlere kan føre til *retraumatisering*
- Voldsdynamikker og ulige magtforhold muliggør udøvelse af psykisk vold i systemet
- Nye typer af psykisk vold kan opstå
 - Falske anklager
 - Gaslighting
 - Non-verbale trusler

Citat: kvinde på krisecenter

Den børnesagkyndige der var der til det møde, hun sagde ligesom, jeg er blevet mødt af den holdning tre gange efterfølgende, også i byretten, at, "det er da også synd for din eks-mand, at du beskylder ham for psykisk vold, det kan der da på ingen måde være tale om". Der skulle jeg måske have haft min advokat med, der lige kunne have sagt "ej, okay, det er vist ikke din rolle at gå ind og vurdere, hvem det er synd for her"

Dokkedahl et al., 2021

Citat: Underretning til de sociale myndigheder

Altså, der blev lavet en underretning fra skadestuen den ene gang. Men så var vi bare til en eller anden samtale hos kommunen, og så var det ligesom det. Vi sad sammen til et møde på kommunen, og jeg var jo helt passiv og kunne ikke sige noget, for jeg vidste godt, at hvis jeg sagde noget forkert, og så kom hjem, ikke... jeg kunne ikke sige noget, så det var ham, der talte til mødet. Det var ham, der forklarede: "Nå men, det er også fordi, at jeg har en depression", og så videre og så videre, og han var i gang med at få behandling. Og så lukkede de det bare der. Så der var ikke nogen, der talte med mig alene. Der var ikke nogen, der talte med børnene. Det var ligesom kun ham, der fik taletid.

(Kvinde, udsat for vold)

Veje mod et lev uden vold: Lev Uden Vold, 2020

Psykisk vold mod mænd

→ Psykisk vold tager ofte form af

- Overvågning
- Kontrol over beslutninger
- Nedsættende tale om mandens løn, job eller livsvalg
- Seksuelt nedgørende eller sårende bemærkninger
- Angreb på mandens maskulinitet

→ Angriber mandens maskulinitet, evne som forsøger eller evne som far

→ Trusler om at forhindre manden i at se sine børn

→ Trusler om eller falske anklager til myndighederne for at opnå forældremyndighed eller få polititilhold (fx om vold og misbrug)

→ Volden udøves gennem andre (fx venner, familie)

”Ingen ville nogensinde tro på mig”

- Manglende tillid til politiet
- Frygt for ikke at blive troet, frygt for selv at blive anholdt og bekymring over manglende vidner
- Frygt for miste retten til at se deres børn
- Mange mænd oplever en negativ reaktion på at de opsøger hjælp
 - Fx ligegyldighed, overraskelse, mistro, latterliggørelse eller afvisning

Risikofaktorer for psykisk vold mod kvinder

Alder

- 30-39 årige er i størst risiko

Enlig

Ikke i beskæftigelse

Selvurderet dårlig økonomi

Børn

Have været anbragt som barn

Risikofaktorer for psykisk vold mod mænd

Alder

- 30-49 årige er i størst risiko

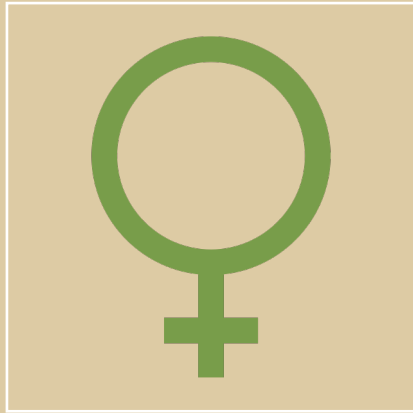
Uddannelsesnivea

Selvurderet dårlig økonomi

Børn

Have været anbragt som barn

De psykiske konsekvenser ved volden

Resultater fra danske
kvindekrisecentre

Internationale fund

Kvinder på krisecenter (2021)

→ 150 kvinder deltog fra fire danske kvindekrisecentre

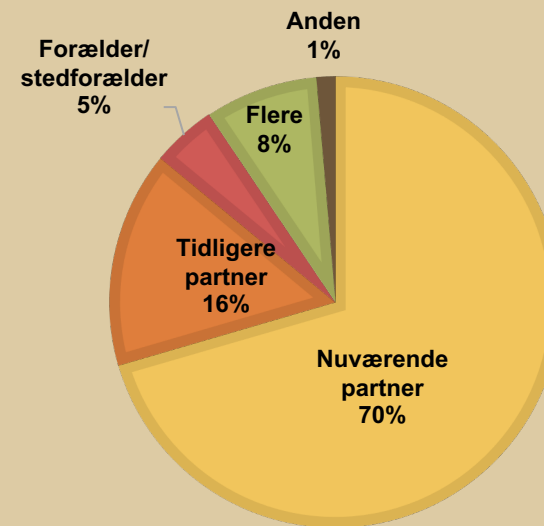
→ Gennemsnitslængde på voldeligt forhold: 5.2 år

→ Gennemsnitlig opholdslængde: 202 dage

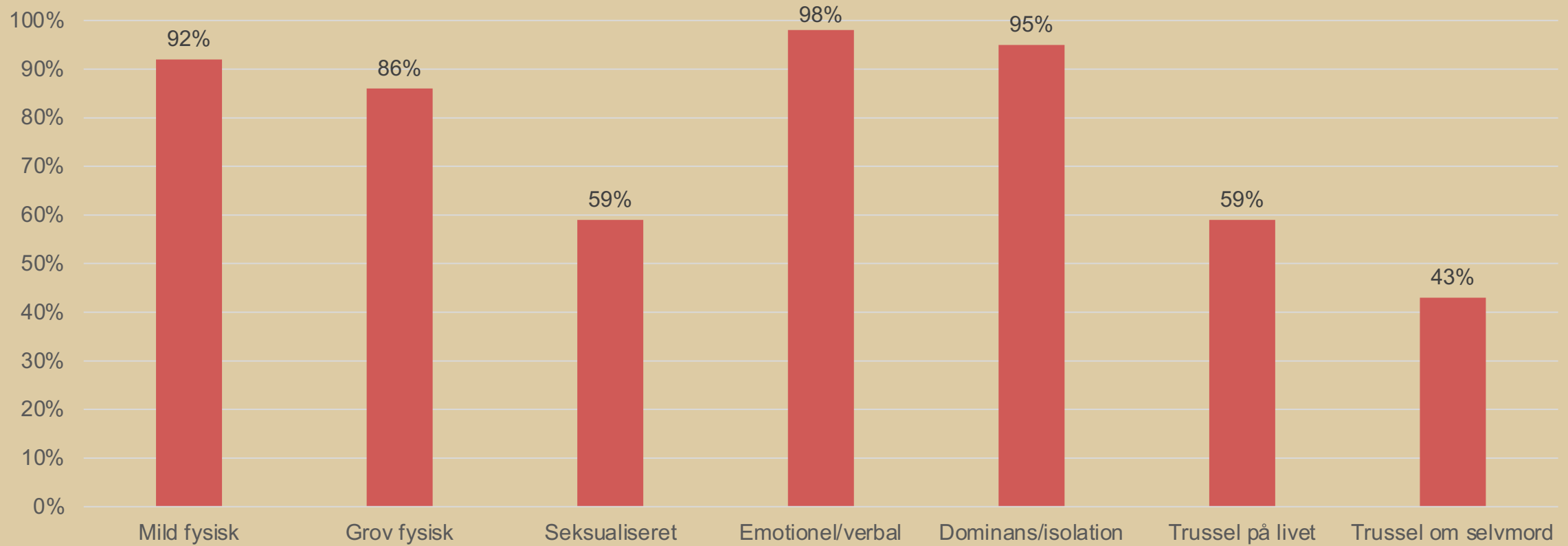
→ Mødre: 69.1%

→ Dansk statsborgerskab: 74.3 %

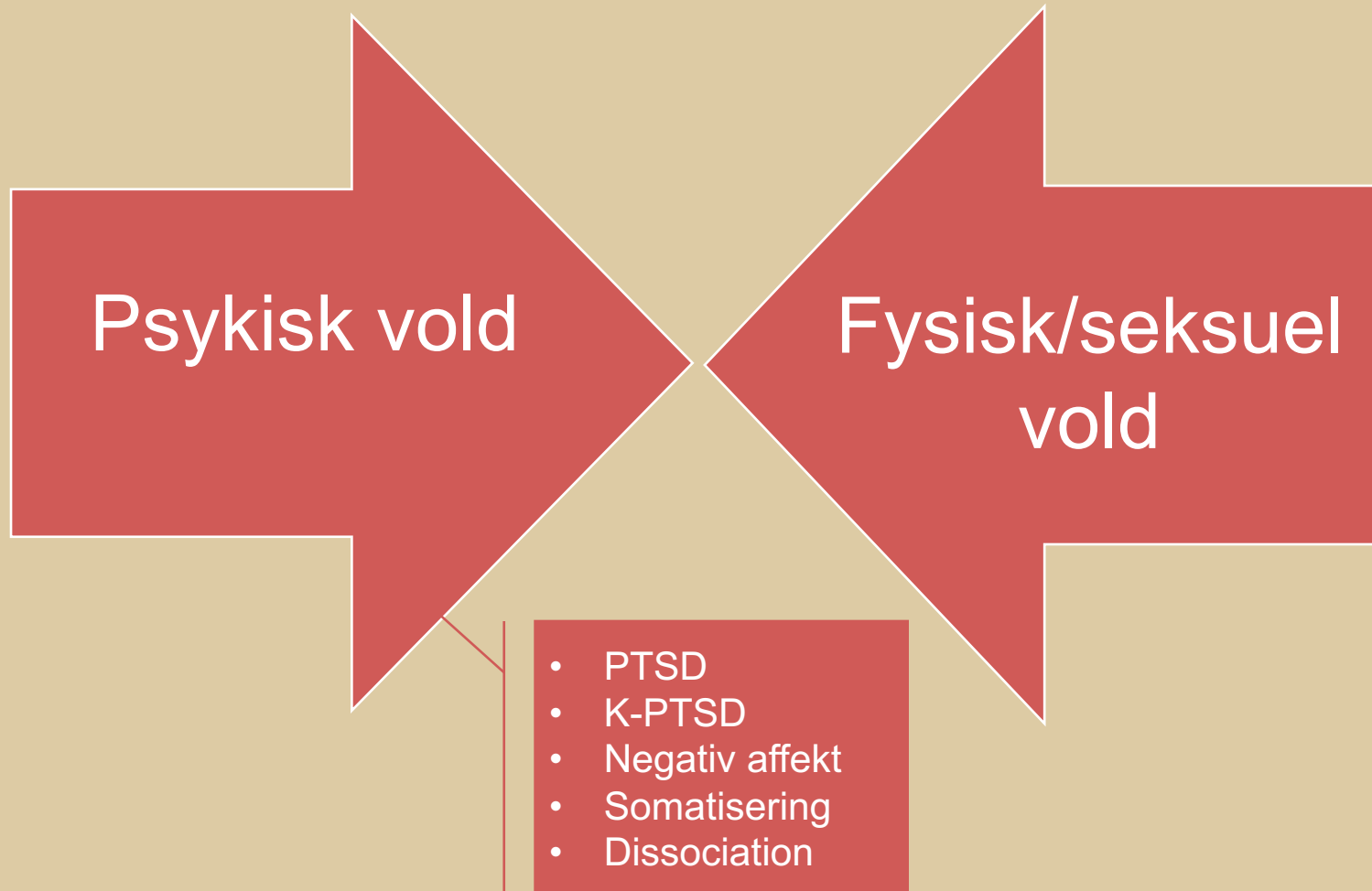
→ Født i Danmark: 60.1 %

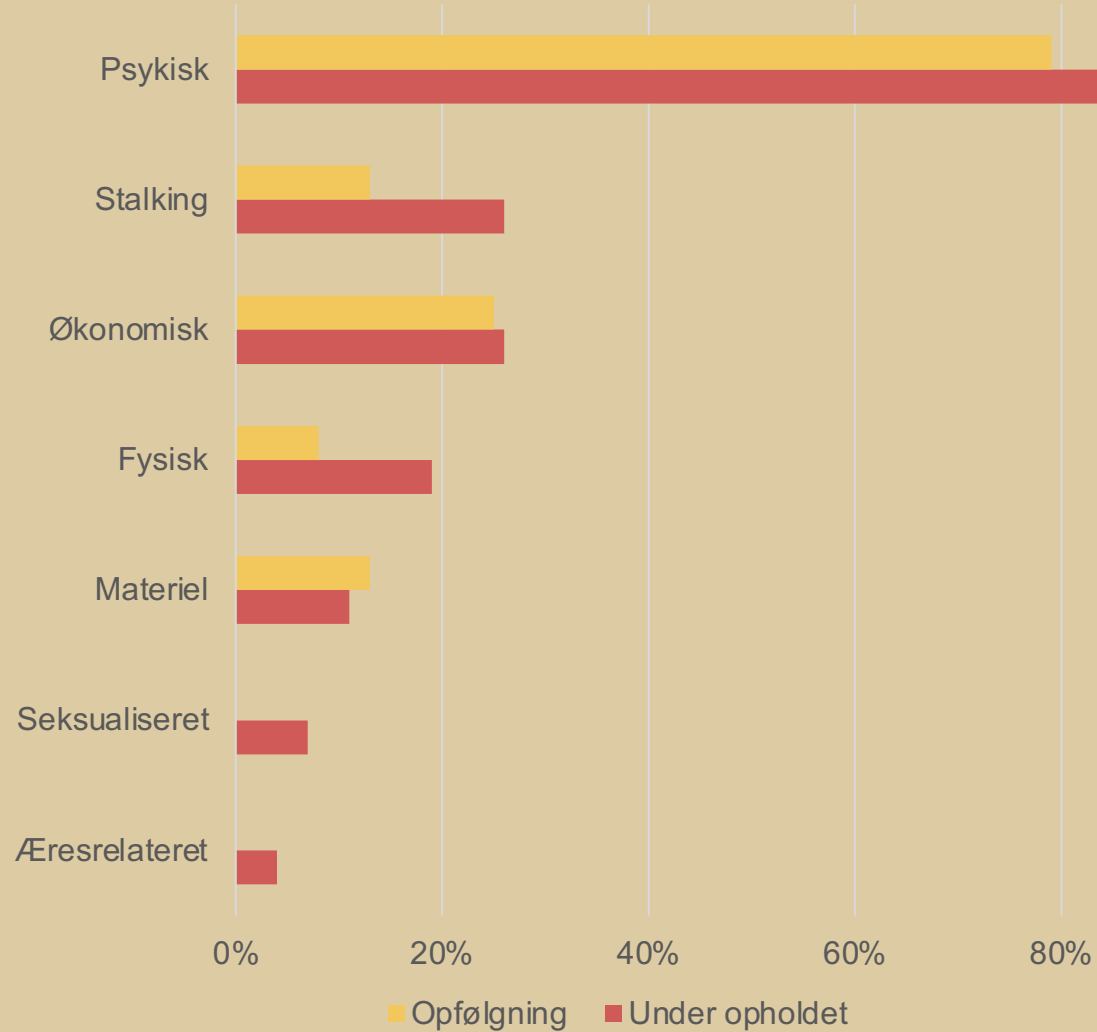

Oplevet vold

Psykiske konsekvenser ved psykisk vold

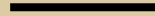
Nye episoder med vold

→ 54 % oplevede nye episoder med vold under deres ophold

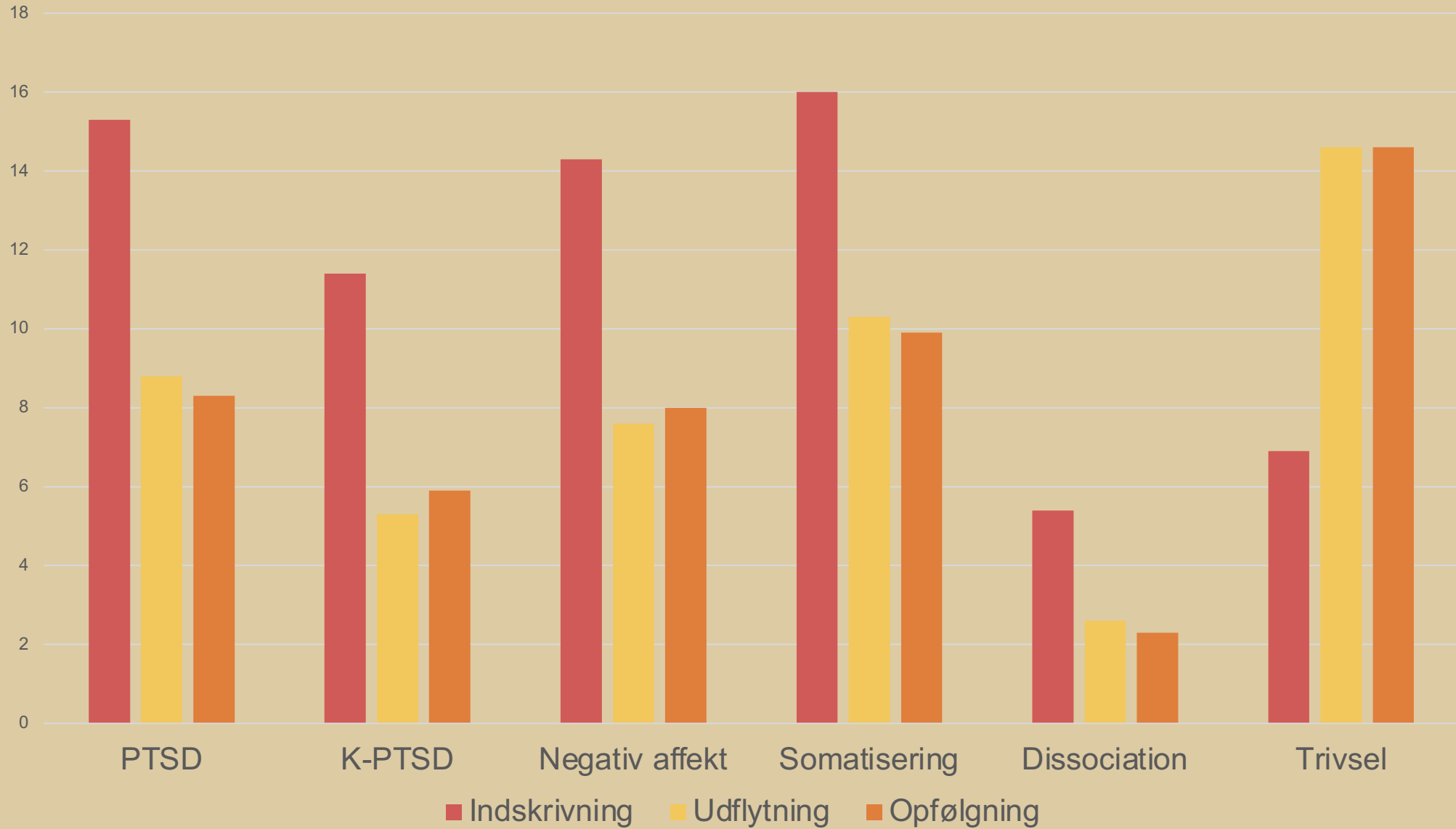
→ 38 % oplevede nye episoder med vold efter de var fraflyttet krisecenter

Traume symptomer

	Indskrivning N = 150	Udflytning N = 76	Opfølgning N = 63
PTSD	31.0 %	19.7 %	23.4 %
K-PTSD	37.9 %	10.5 %	4.8 %
Total	68.9 %	30.2 %	28.2 %

Symptomudvikling

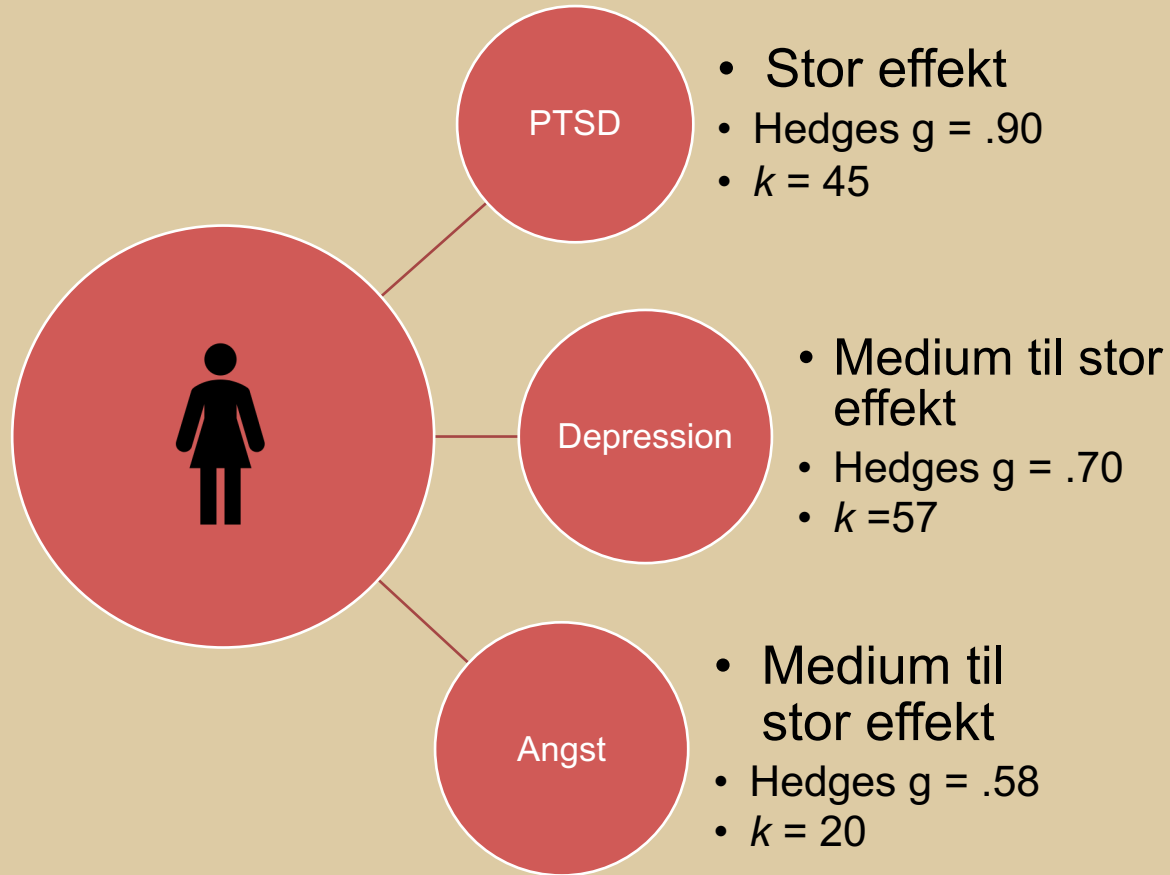

Review og meta-analyse af internationale studier

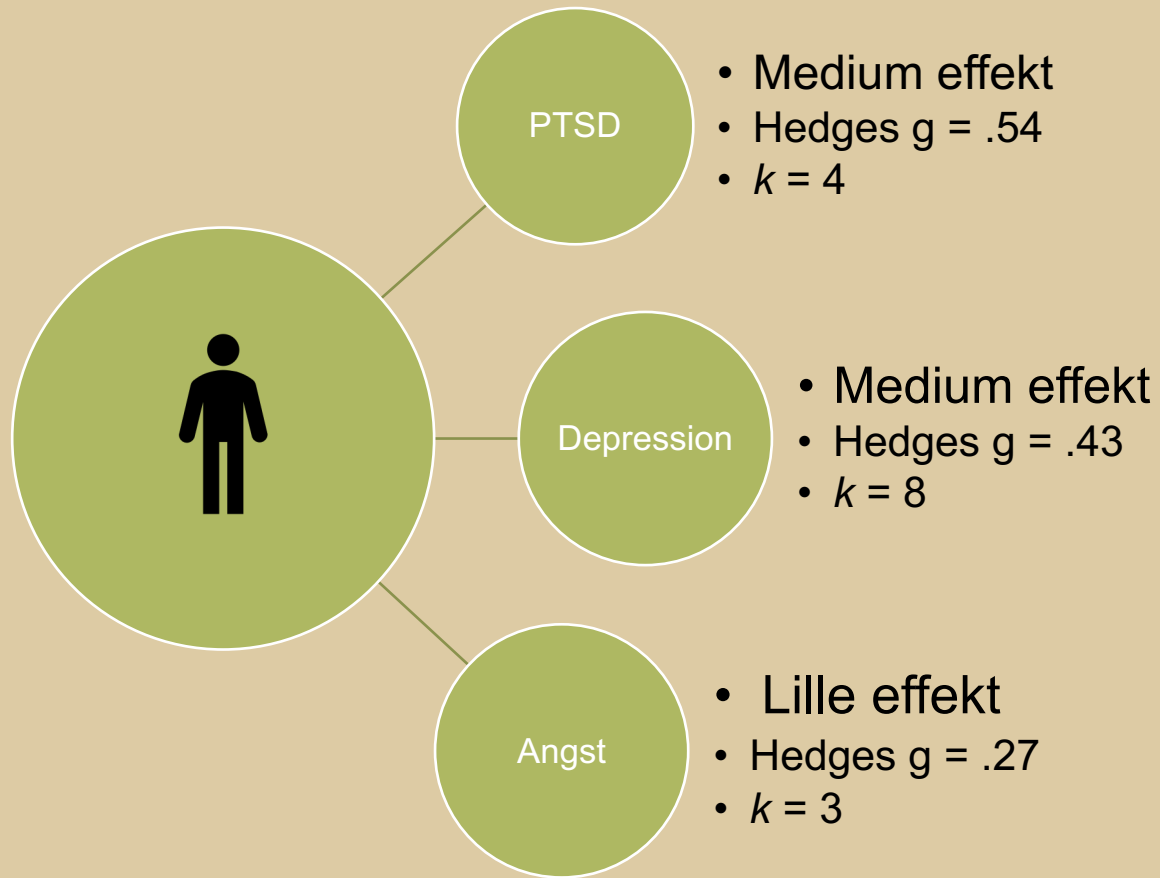
- Psykisk volds sammenhæng med symptomer på PTSD, depression og angst
- Studier der har undersøgt psykisk partnervold mod voksne mænd og kvinder
- Undersøgelse af forskellige undertyper af psykisk vold
- I alt indgik $k = 147$ studier i analysen

Resultater

Resultater

Emotionel/verbal

Dominans/isolation

Tvang og kontrol

PTSD

→ Hedges $g = .91$

Stor effekt

PTSD

→ Hedges $g = .83$

Stor effekt

PTSD

→ Hedges $g = 1.23$

Stor effekt

Depression

→ Hedges $g = .91$

→ Stor effekt

Depression

→ Hedges $g = .86$

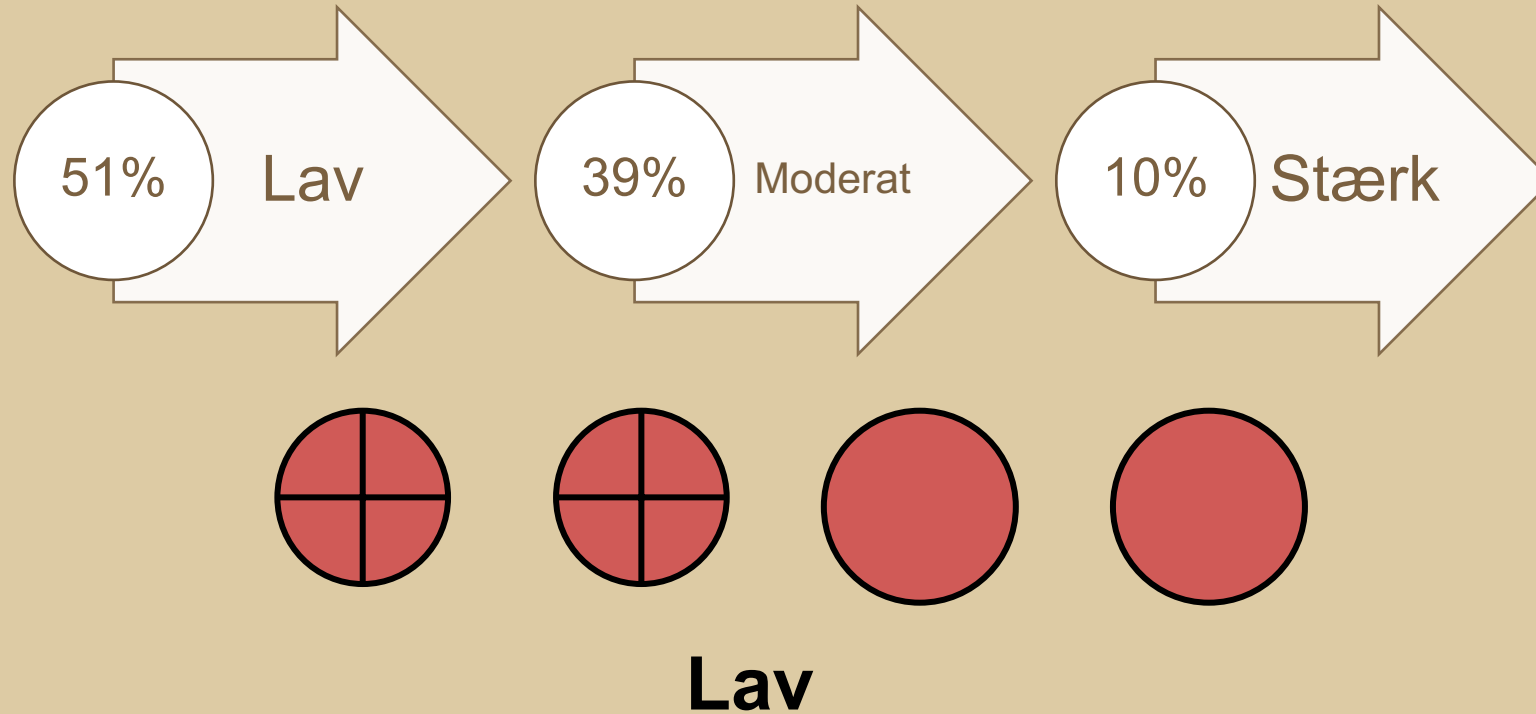
Stor effekt

Depression

→ Hedges $g = .51$

Medium effekt

GRADEpro: Tillid til resultaterne

→ Vores tillid til den estimerede effect er lav og der er behov for mere forskning

Opsummering

- Understuderet da psykisk vold ikke tidligere har været anerkendt som traume.
- Lader til at være mindst lige så skadelig som fysisk og seksuel vold.
- *PTSD, K-PTSD, depression, angst, somatiske problemer, misbrug, selvskade, social isolation, forholds- og seksuel utilfredshed.*

Tegn på psykisk vold: partneradfærd

Partneren kontrollerer eller manipulerer.

Partneren ydmyger og håner.

Partneren vil bestemme, hvad man har på, hvad man spiser, eller hvem man ser.

Partneren tjekker ens mobil eller profiler på nettet.

Partneren kalder en øgenavne.

Partneren truer med at ødelægge ens ting.

Partneren ringer hele tiden eller skriver uforholdsvist mange beskeder, når man ikke er sammen, og bliver sur, hvis man ikke svarer med det samme.

Partneren vil have sex, selvom man ikke har lyst.

Tegn på psykisk vold: udsattes adfærd

Den udsatte skal tage særlige hensyn, så partneren ikke pludselig får et raserianfald eller bliver kold.

Den udsatte har en opfattelse af at blive svagere – at han/hun engang var stærkere, end han/hun er nu.

Den udsatte isolerer sig fra familie eller venner, fordi han/hun finder det lettere.

Den udsatte føler sig forvirret, ked af det og har svært ved at se klart, når han/hun tænker på sit parforhold.

Den udsatte gør ting, han/hun egentlig ikke har lyst til eller føler er rigtige,

for at gøre sin partner tilfreds eller undgå, at partneren bliver vred eller afvisende.

Spørgsmål?